

нашање, као и изванредан број мотивација. Истовремено с овим истакао је и факторе који изазивају дело. Тако он указује на уживање алкохола, нечистоћу и одбијање хране, тешкоће у васпитању, просторну спутаност, незапосленост и презапосленост, као и на телесне и духовне аномалије детета.

У раду је присутан и изванредан покушај типологије учинилаца овог кривичног дела. Основна подела је повратник и просечни извршилац. Међу повратницима се разликују антисоцијални, асоцијални и друштвено беспомоћни, а што се тиче просечних извршилаца, посредни су развојни, конфликтни и прави учиниоци.

Из домена криминалистике на првом плану је проучавање *modus operandi*. Изложени су начини злостављања и занемаривања, а потом је изложен и обилан карактеристичан материјал из праксе. То је оно што углавном припада криминалистичкој техници, док су из криминалистичке тактике размотрене особености полазне ситуације и поступак извињања, као и саслушавање и предузимање других извињајних мера. Коначно није превиђана и обрада неких превентивних мера.

У погледу успешне борбе против овог кривичног дела, аутор заступа становиште да је неопходно потребно посебно школовање кадрова који би се посветили откривању поменутог кривичног дела, као и образовању посебних центара који би носили целокупан терет откривања и извињања.

У целини, монографија Г. Бауера представља користан прилог расветљавању проблематике кривичног дела злостављања детета.

Др Драгољуб В. Димитријевић

Др Војин Димитријевић и др Обрад Рачић — МЕЂУНАРОДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ, Изда. Савремена администрација, Београд 1971, стр. 288.

Појава књиге Димитријевића и Рачића заслужује ширу пажњу како због садржине дела и личности писаца тако и стања досадашњег научног проучавања и наставе проблематике међународних организација у свету и у нас. С једне стране, она је писана од стране два наша плодна писца, припадника средње генерације, наставника два различита факултета Београдског универзитета — Правног факултета и Факултета политичких наука, који су истовремено стални сарадници Института за међународну политику и привреду — и ово представља не само позитиван пример стваралачке сарадње доста ретке у нашој интелектуалној средини него и широких могућности које постоје у томе погледу и које треба све више и више користити. С друге стране, све већа улога међународних организација у животу заједнице држава, која је довела до изванредног интензивирања анализе правних и политичких аспеката њиховог живота и рада, па и до конституисања посебног наставног предмета, чини да појаву књиге Димитријевића и Рачића треба истаћи као један од значајнијих догађаја у развоју наше књижевности међународног права и међународних односа. Наиме, а то и библиографија на коју се писци позивају показује, светска наука се још увек налази у почетној фази обраде међународних организација. У току последње деценије изашло је само око петнаестак књига у којима се систематски разрађују на широј теоријској основи принципи њиховог рада. Издате у главним научним центрима, у Њујорку и Москви, Паризу и Лондону, ове књиге показују да су само земље у којима се наука међународног права и међународних односа заснива на дугој традицији, успеле да дају већи допринос ближем научном објашњењу феномена ме-

Бународних организација и то посредством израде систематских дела педагошког карактера.

То је чињеница коју треба посебно имати у виду приликом читања књиге Димитријевића и Рачића. Зато се може рећи да њихова књига, рађена у највећој могућој мери, као што то показује и библиографија, на бази досадашњих резултата наше науке међународног права и међународних односа, представља успех и личних напора писаца и наше теоријске мисли уопште. Са овом књигом манифестовала се још једанпут виталност југословенске школе међународног права и међународних односа која је у периоду после другог светског рата изборила истакнуто место у светским оквирима, тако да се данас пред њом налази не само задатак да очува то место него и да се заложи, како би опрвадала добијена признања и наде које правници мањих и средњих земаља, нарочито земаља трећег света, полажу у наше међународне правнике и политикологе.

Писци су веома добро осетили задатке који се у овом тренутку постављају у вези са проучавањем и наставом предмета међународних организација. У неколико речи „Уместо предговора“ они кажу да су књигу конципирали и као уџбеник за студенте и као приручник за све оне који долазе у додир са радом међународних организација, па су нагласили да имају и „теоријске амбиције ограничене додуше наменом и обимом дела“. Свесни постојеће потребе они кажу сами да ће покушати да „уопште особине које су заједничке свима или већини организација“ и зато унапред примају на себе ризик јер „књига вероватно пати од недостатка везаних за кретање по мало испитаном тлу“. Коначно, Димитријевић и Рачић тврде да се њихов приступ разликује од оног који се обично примењује приликом проучавања важнијих међународних организација „било да је он аналитичан или дескриптиван“.

Види се већ из наведених речи да претензије писаца нису биле мале, и да су у питању личности спремне да се суоче и траже суштинска решења која се морају да наметну свакоме ко жели да се бави фундаменталним теоријским питањима одређене научне дисциплине, радећи истовремено на њеној обради у облику уџбеника. И та амбиција писаца може се сматрати позитивном, чак и без обзира на успех њиховог напора о коме је могуће имати различита гледишта. Исто тако, посебно треба подвући њихову жељу да свестрано обраде материју којој су се посветили. Отворено износећи своје циљеве они су нас позвали на дискусију о вредности свога дела доводећи на тај начин у питање у нас више него уобичајену неприкосновеност дела појединаца и посебно уџбеника, међу којима се овај истиче по концизности и прегледности, тако да ће вероватно постати штиво које се радо учи уместо да буде „баук“ који се брзометно прелази подељен на број страна које треба обавезно прећи до испитног рока. Овде вреди споменути да је књига веома лепо писана, да писци очевидно воде рачуна о језику и стилу и да се као таква прикључује постојећим уџбеницима за међународно право на Београдском универзитету који се као по правилу истичу по јасноћи и концизности израза. А све је ово, сви знамо, од изванредног значаја пре свега са педагошког становишта али и као показатељ ступња до кога су писци успели да научно-истраживачки и теоријски савладају и завладају предметом којим се баве.

У целини узевши, може се рећи да су Димитријевић и Рачић углавном успели да реализују свој план. Пред нама се налази озбиљан покушај систематског излагања материје битне за разумевање настанка и уставног развоја међународних организација као субјеката међународног права и међународних односа. Покушај, јер није могуће очекивати да се у оквиру једног јединог напора и како се то каже „из прве“ остваре задаци које су писци себи поставили. Садржај књиге указује на то да су успели да систематизују материју у целини. Но, они су то учинили претежно са становишта међународног права иако се види из текста да им је намера била да шире приступе тумачењу међународних организација,

тј. и са становишта науке о међународним односима. У овом погледу нарочито, чини се, да се писци налазе још увек на почетку израде дела које треба да обухвати све што са становишта науке међународног права и науке о међународним односима треба анализирати у међународним организацијама. У ствари, осим посебног одељка у оквиру прве главе, који говори о улози међународних организација у међународним односима, све друго што је речено у књизи тиче се првенствено категорија и појмова међународног права. Отуда се и на основу ове књиге може извући закључак о потреби даљег тражења оправдања за постојање посебне науке о међународним организацијама, чему се све више тежи у свету. Пут за постизање овог циља може да се види у комбиновању међународноправног и политиколошког приступа, но, то повезивање не би смело да буде механичко нити извршено на рачун једног од њих. У овом погледу изгледа да се писци још нису определили. На разним местима у тексту они су водили рачуна о политиколошком аспекту али још нису постигли онај ступањ његовог повезивања са међународноправним који дозвољава да се каже да су изградиле такав прилаз обради међународних организација који би омогућио да се у њима води потпуно самосталан предмет научног истраживања и наставе. Због тога, управо, ова књига спада још увек у књижевност међународног права у традиционалном смислу речи, што не мора ни мало да смета. А треба се вероватно и помирити са тиме да у догледно време неће моћи нешто друго ни да се постигне пошто писци нису нарочито нагласили да желе да стварају посебну науку о међународним организацијама. Мада помињу да постоји тежња за конституисањем „опште теорије међународних организација“ (стр. 5), резултат њиховог досадашњег напора оставља нас да и даље нагабамо које је њихово стварно мишљење о овом питању.

Дилема би можда била мања да су Димитријевић и Рачић посветили више простора и пажње обради уводних делова своје књиге. И претходна напомена, и преглед развоја међународних организација и разматрања о појму међународне организације (конститутивним елементима), дати су искувише сумарно иако се управо у оквиру тих одељака могло доста учинити да би се још детаљније објаснила и међународноправна и друштвено-политичка природа међународних организација као и историјски разлози њиховог теоријског проучавања у оквиру посебне научне гране. Један потпунији преглед ставова теоретичара комбинован са дискусијом о њиховој вредности и напором да се дође до одређених сопствених оцена и дефиниција (аутори на стр. 17. изричито кажу да остављају по страни тражење дефиниције иако су у „Уместо предговора“ казали да имају теоријске амбиције), био би вишеструко користан. Учинио би књигу у педагошком смислу привлачнијом и представљао несумњиво и одређенији допринос научној дебати која се још увек води о предмету науке о међународним организацијама.

Још на једно питање вреди да се скрене пажња, полазећи од изјаве писца да иду на уопштавање особина заједничких међународним организацијама. Схватајући у потпуности угао из кога су они посматрали однос између анализе и уопштавања у „Уместо предговора“, који се своди на захтев да се смелије пође путем извлачења теоријских закључака, изгледа да би било корисно ако би писци приликом даљег рада на тексту посветили више пажње конкретной анализи и описивању материје. Димитријевић и Рачић су заиста тежили уопштавању, али сама природа међународних организација као предмета истраживања и наставе тражи, пре свега, навођење што одређенијих примера и подробнију анализу и међународноправних и других извора, праксе па и досад изграђених теоријских ставова који се односе на њихову организацију и делатност. Због тога што су на тај начин поступили, најуспелије су написани одељак о правном субјективитету међународних организација, трећа и четврта глава о структури и одлукама међународних организација. Занимљиве су и пета и шеста глава о решавању спорова и променама у устројству и

настанку међународних организација али су (иако говоре о значајним актуелним проблемима који захтевају и свеж истраживачки напор и савременија тумачења), исувише уопштене. То се може, уосталом, рећи и за другу главу која се бави чланством у међународним организацијама. Укратко, чини се да су аутори морали многа дотакнута питања конкретније да разраде фактографски и аналитички да би били што боље засновани њихови теоријски ставови и закључци. Јасно је да би то водило, бар донекле, повећању обима књиге и да је то аргумент који доста оправдава ауторе у односу на ову примедбу, но сигурно је исто тако да ће њихов даљи рад морати да буде усмерен у првом реду на допуну оних поглавља која су овом приликом недовољно разрађена.

У закључку овог кратког приказа књиге Димитријевића и Рачића, која представља значајно достигнуће наше књижевности међународног права и међународних односа, може се истаћи да их она обавезује да наставе са радом на њеном употпуњавању и побољшању. Позната је ствар да се признати учбеници, који се идентификују са прилозима од фундаменталне научне вредности, стварају годинама и да само они који истрају на томе путу успевају да достигну овај ниво. Књига „Међународне организације“ коју су нам дали Димитријевић и Рачић представља очевидно успешан и смео покушај који треба поздравити у очекивању да ћемо временом, захваљујући њиховој даљој сарадњи, добити дело у коме ће бити остварена у пуној мери жеља за глобалном међународноправном и политиколошком обрадом проблематике међународних организација.

Др. М. Шаховић

ORGANIZACJA SPOŁECZEŃSTWA SOCJAŁISTYCZNEGO W POLSCE.

Oprowadanie zbiorowe pod redakcją Adama Lopatki. — Warszawa — Poznań, 1970, Państwowe wydawnictwo naukowe, str. 323; 80

Аутор у својој књизи третира проблем организације социјалистичког друштва у Пољској. Књига има, пре свега, дидактичку намену. Сам предмет, као и учбеник, су у процесу стварања. Књига је подељена на четрнаест глава.

У првој глави под називом *Организација социјалистичког друштва у Пољској* представљен је систем и његово функционисање. Окосница система је социјалистичка држава и њен апарат. Задачи социјалистичке изградње реализују се не само уз помоћ државе већ и сарадњом разних друштвених организација. Зато је важно представити принципе сарадње државе са друштвеним организацијама, одређивање функција и задатака тих организација у животу друштва и са теоријских и практичних разлога. Одређивање места државе и других организација у систему друштвене организације дозвољава да се уоче перспективе развоја читавог система и сваке организације која му припада. Проблем се третира у историјској перспективи. Пошто Пољска није једина социјалистичка држава, вршена су поређења са другим социјалистичким земљама, а посебно са СССР. Разлике говоре о богатству форми испољавања социјалистичких сардња у области организације друштвеног и политичког живота. Вршена су и поређења са буржоаском Пољском и са савременим капиталистичким земљама. Разлике углавном сведоче о предностима социјалистичког система. Нису обухваћене зависности између нивоа економског развоја земље, класне структуре друштва и система његових организација.

Укратко, предмет књиге је — систем организације и функционисање социјалистичког друштва у Пољској у развоју и у поређењу с неким социјалистичким и капиталистичким земљама.